

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องความคิดเห็นของเกษตรกรผู้ปลูกกระเจี๊ยบเขียวต่อการผลิตทางการเกษตรอย่างถูกต้องและเหมาะสมสำหรับการปลูกกระเจี๊ยบเขียวเพื่อการส่งออก ในอำเภอบ้าน จังหวัดสมุทรสาครมีแนวคิดทฤษฎี แนวทางปฏิบัติ ที่เกี่ยวข้องดังนี้

2.1.1 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

2.1.2 แนวการปฏิบัติการผลิตที่ดีและเหมาะสม (GAP : Good Agricultural Practices)

แนว และคิดทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

สวาท ชลพล (2535: 18 อ้างในรำไพ ทิกามล, 2540) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้ หรือความเชื่อที่นำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์ และสภาพแวดล้อมของบุคคล นั้น ๆ เป็นพื้นฐานในการแสดงออก เป็นการแสดงออกโดยไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว แต่จะขึ้นอยู่กับพิจารณาตัดสินใจสิ่งนั้นๆ และลงความคิดเห็นออกมาตามที่แต่ละบุคคลได้คิดไว้

การศึกษาครั้งนี้จะเปิดโอกาสให้เกษตรกรที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นซึ่งได้แก่ ความคิดเห็นด้านบุคคล ความคิดเห็นด้านการดำเนินงาน ความรู้ และความเข้าใจที่จะนำไปสู่การพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับการปลูกกระเจี๊ยบเพื่อการส่งออก โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์และปัจจัยสภาพแวดล้อมด้านต่างๆ

การวัดความคิดเห็น

วิธีการวัดความคิดเห็นของบุคคลว่าสามารถทำได้หลายวิธี วิธีที่ใช้กันโดยทั่วไปคือการตอบแบบสอบถาม วิธีที่ง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็นก็คือการแสดงให้เห็นถึงร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความเพราะจะทำให้ทราบว่าความคิดเห็นจะออกมาในลักษณะเช่นไร การที่จะให้ใครก็ตามออกความคิดเห็นควรถามต่อหน้า (Face to Face) ถ้าจะใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบตอบว่าเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้

นพมาศ ชีระเวคิน (2542) ได้ให้ความหมายของความคิดเห็นไว้ว่า “ความคิดเห็นนั้น ถูกจัดว่าเป็นส่วนที่มนุษย์ได้แสดงออกมาโดยการพูดหรือการเขียน มนุษย์นั้นจะพูดจากใจจริง พูดตามสังคม หรือพูดเพื่อเอาใจผู้ฟังก็ตาม แต่เมื่อพูดหรือเขียนไปแล้วก็ทำให้เกิดผลได้ คนส่วนใหญ่ มักจะถือว่าสิ่งที่มนุษย์แสดงออกมานั้น เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความในใจ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่นิยมกันมาทั้งในต่างประเทศและในประเทศไทยที่ได้จัดให้มีการสำรวจประชามติ เพื่อทราบความคิดเห็น

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

ความพร้อม (Readiness) เป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ซึ่ง Dollard and Miller (อ้างอิงในกัณยา สุวรรณแสง, 2540) กล่าวว่า การเรียนรู้เกิดจากปัจจัยดังนี้

1. แรงขับ (Drive) แรงขับปฐมภูมิ (Primary Drive) เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นได้จากภายนอก เช่น ความหิว ฯลฯ แรงขับทุติยภูมิ (Secondary Drive) เป็นสิ่งแสดงความต้องการภายใน เช่น การต้องการความมั่นใจ ฯลฯ

2. สิ่งเร้า (Stimulus) เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบ เกิดทั้งภายในและภายนอกการตอบสนองต่อสิ่งใด ๆ ก็ตาม

3. การตอบสนอง (Response) อาการที่แสดงออกมาเนื่องจากสิ่งเร้า

4. สิ่งเสริมแรง (Reinforcement) เช่น การได้รับสิ่งตอบแทน ก็มีส่วนในการเรียนรู้ เป็นการเชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง

มณัส สุวรรณ (2531) ได้กล่าวถึงความพร้อมที่เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความตระหนักแก่ผู้ที่จะรับกิจกรรมของโครงการใด ๆ มี 2 ลักษณะ คือ

1) ความพร้อมภายนอก หมายถึง ความพร้อมทางเศรษฐกิจ คือ เป็นความสามารถที่จะรับภาระค่าใช้จ่ายอันอาจจะเกิดจากการมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรม

2) ความพร้อมภายในมีหลายประการ คือ ความพร้อมของระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของผู้รับกิจกรรม ส่วนความสามารถที่จะรับกลับเป็นความพร้อมทางสติปัญญา ซึ่งในแต่ละคนไม่เท่าเทียมกัน ความพร้อมทางร่างกาย เป็นความพร้อมทางกายภาพ และความพร้อมทางทัศนคติ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ที่จะรับกิจกรรมใด ๆ ของโครงการเป็นไปในทางที่ดี ก็ถือว่าพร้อมที่จะรับ

ระบบการจัดการคุณภาพ (GAP) กระจับปี่เขียว (Good Agricultural Practice (GAP) for Okra) (กรมวิชาการเกษตร : ระบบการจัดการคุณภาพกระจับปี่เขียว, 2549) คือ แนวทางในการทำเกษตรกรรมเพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด ผลผลิตสูงคุ้มค่าการลงทุนและขบวนการผลิตจะต้องปลอดภัยต่อเกษตรกร และผู้บริโภค มีการใช้ทรัพยากรที่เกิด

ประโยชน์สูงสุด เกิดความยั่งยืนทางการเกษตร และไม่ทำให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม (ข้อมูลออนไลน์, กรมส่งเสริมการเกษตร, 2550. (www.doae.go.th/กระบี่เขียวเขียว))

การผลิตดังกล่าวจะมีคำแนะนำของทางราชการ ซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ภายใต้สภาวะที่เป็นจริง เหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่น และภูมิประเทศ

ขั้นตอนการผลิตทางการเกษตรบางขั้นตอน อาจก่อให้เกิดปัญหา ทำให้ผลผลิตที่ได้ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เช่น การป้องกันกำจัดศัตรูพืช อาจมีการใช้สารเคมีที่มีอันตรายและมีพิษตกค้างสูง เป็นอันตรายต่อผู้บริโภค หรือการให้น้ำแก่พืชหรือผลไม้ที่ใช้บริโภค อาจมีเชื้อโรคติดมาเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำหลักการปฏิบัติตามระบบการผลิตกระบี่เขียวเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าว

การผลิตกระบี่เขียวอย่างถูกต้องและเหมาะสม มีข้อควรคำนึงดังนี้

1. การจัดการสุขลักษณะฟาร์ม
2. การจัดการเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร
3. การจัดการปัจจัยการผลิต
4. การปฏิบัติและการควบคุมการผลิต
5. การบันทึกและการควบคุมเอกสาร
6. การจัดเก็บและควบคุมเอกสาร
7. การจัดการเพื่อให้ได้ผลกระบี่เขียวที่ตรงตามพันธุ์ ฝักตรง ยาว สี และขนาดสม่ำเสมอ
8. การจัดการเพื่อให้ได้กระบี่เขียวที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง
9. การจัดการเพื่อให้ได้กระบี่เขียวที่ปลอดจากศัตรูพืช
10. การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวในแปลง
11. การขนส่งผลิตผลไปยังแหล่งรวบรวมสินค้า
12. การควบคุมการคละปนของผลิตผลด้วยคุณภาพ

การตรวจรับรองแปลงตามระบบจัดการคุณภาพ GAP พืช

ตามที่กรมวิชาการเกษตรมีนโยบายที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการผลิตสินค้าเกษตรประเภทพืช โดยมีเป้าหมายให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพ ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดทำระบบตรวจสอบคุณภาพในการผลิตพืชหรือ GAP

พืช ซึ่งเกษตรกรที่ขอรับรองแปลงต้องมีคุณสมบัติดังนี้ (สำนักงานมาตรฐานสินค้าการเกษตรและอาหารแห่งชาติ, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)

1. เป็นเจ้าของหรือผู้ดำเนินการผลิตพืชที่จะขอรับรองตามระบบการจัดการ คุณภาพ : GAP พืชหรือได้รับการรับรองจากกรมวิชาการเกษตรแล้ว แต่ขอต่อ อายุหนังสือรับรอง หรือ
2. ขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรกับหน่วยงานของทางราชการที่เกี่ยวข้องหรือเป็นเกษตรกรในเครือข่ายผู้ประกอบการส่งออก

โดยเกษตรกรที่สมัครขอการรับรอง จะต้องปฏิบัติตามระเบียบปฏิบัติ GAP ระบบการผลิตพืชที่ขอรับรองในระดับเกษตรกร โดยมีการจัดการสุขลักษณะฟาร์ม เครื่องมืออุปกรณ์ การเกษตร ปัจจัยการผลิต ควบคุมการผลิต และการบันทึกควบคุมเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การให้คำปรึกษาแนะนำจากที่ปรึกษาของเกษตรกรที่กรมวิชาการเกษตรแต่งตั้งให้สำหรับเกษตรกรหรือกลุ่มเกษตรกรแต่ละราย

สำหรับขั้นตอนการปฏิบัติของเกษตรกรที่จะเข้าโครงการตรวจสอบรับรองแปลงตามระบบการจัดการคุณภาพ GAP พืช ประกอบด้วย

1. การขอยื่นคำร้องตามแบบ GAP-01 สำหรับโครงการพืชผักปลอดภัยและโครงการพืชส่งออกและยื่นแบบ GAP – 01 พร้อมกับแบบแบบ อม.2สำหรับ โครงการผักผลไม้อนามัยปลอดภัยสารพิษพร้อมหลักฐานที่กำหนดไว้ต่อนายทะเบียนสำนักวิจัยและพัฒนาการ เกษตรในพื้นที่รับผิดชอบหรือยื่นผ่านศูนย์วิจัยพืชไร่ พืชสวน หม่อนไหม ข้าว และยางหรือยื่นผ่านศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตของกรมวิชาการเกษตร ทุกหน่วย
2. เข้ารับการฝึกอบรมหรือชี้แจงข้อเสนอแนะ การปฏิบัติงานให้ได้ตามเกณฑ์ในระบบการจัดการคุณภาพ :GAP พืช ของกรมวิชาการเกษตร โดยที่ปรึกษาของเกษตรกร
3. นัดหมายอำนวยความสะดวกให้คณะที่ปรึกษาของเกษตรกร หรือคณะผู้ตรวจรับรองดำเนินการตรวจสอบสถานที่ผลิต บันทึกข้อมูลต่างๆพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขให้เรียบร้อยตามขบวนการตรวจรับรองการจัดการคุณภาพ : GAP พืช
4. เมื่อมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระบบการจัดการคุณภาพ : GAP พืช กรมวิชาการเกษตรจะออกใบรับรองให้โดยมีอายุการรับรองเป็นเวลา 2 ปี หรือแล้วแต่ชนิดของพืช

หลักฐานในการยื่นคำร้องขอรับรองแปลง

1. แบบคำร้องการขอรับรองแปลง ตามแบบ GAP-01 หรือ GAP –01 ร่วมกับ อม. 2
2. สำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ร้องขอหรือผู้แทน 1 ฉบับ
3. สำเนาทะเบียนบ้าน 1 ฉบับ

บททวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สำนักวิจัยและส่งเสริมวิชาการการเกษตร (2545) ได้ทำการศึกษาโครงการวิจัยและพัฒนากระเจี๊ยบเขียว พบว่าการปลูกกระเจี๊ยบเขียวส่วนใหญ่ในประเทศไทย จะเป็นการปลูกเพื่อการส่งออก โดยเฉพาะส่งไปยังประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีการควบคุมมาตรฐานสินค้าค่อนข้างสูง มีการระบุมตรฐานการนำเข้าสินค้าอย่างชัดเจน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในหลายๆด้านต่อผู้ผลิตและผู้ส่งออก ปัญหาที่พบคือ

1. บริษัทผู้ส่งออก เกษตรกร บริษัทเมล็ดพันธุ์ ขาดข้อมูลพื้นฐานสำหรับการผลิต พัฒนาพันธุ์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการแก้ปัญหาพืชชนิดนี้ในหลาย ๆ ด้าน อาทิ พันธุ์ที่มีความเหมาะสมสำหรับการส่งออก พันธุ์ที่มีความต้านทานโรค การจัดการหลังการเก็บเกี่ยวเพื่อรักษาคุณภาพผลผลิต การป้องกันกำจัดโรคและแมลง การแก้ปัญหาด้านสารพิษตกค้าง ฯลฯ
2. ปัญหาด้านโรคเส้นใบเหลืองในกระเจี๊ยบเขียวที่เกิดจากเชื้อไวรัส ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญในการผลิต ปัจจุบันยังไม่มีพันธุ์ที่มีความต้านทานโรครดังกล่าวถึง 100 เปอร์เซ็นต์
3. ปัญหาด้านการจัดการและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อคุณภาพผลผลิต อาทิ การจัดการดินน้ำ การจัดการโรคแมลง ขณะที่ฤดูปลูกก็มีผลต่อการแสดงออกของพืชสูง เช่นการปลูกในฤดูหนาวทำให้ต้นเจริญเติบโตช้า แกร็น ผลผลิตลดลงจากฤดูฝน ถึง 1 – 2 เท่า

พนิตา เตละวานิชย์ (2549) ได้ทำการศึกษาความพร้อมของเกษตรกรผู้ปลูกกล้วยไม้ตัดดอก พบว่าในภาพรวมเกษตรกรมีความพร้อมในระดับปานกลางถึงมากในการเข้าสู่ระบบเกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับการผลิตกล้วยไม้ตัดดอกคือ

1. ด้านความพร้อมของบุคคล เกษตรกรยังขาดความเข้าใจในหลักการ และแนวคิดของระบบเกษตรดีที่เหมาะสมอันเนื่องมาจากขาดข้อมูลที่ชัดเจน
2. ด้านการดำเนินงาน เกษตรกรมีความพร้อมต่ำคือ ข้อกำหนดการบันทึกข้อมูล และข้อกำหนดที่เกษตรกรมีความพร้อมปานกลาง คือข้อกำหนดการเก็บรักษาและการขนย้ายผลิตผลในแปลง
3. ด้านข้อมูลข่าวสารทางการเกษตร เกษตรกรได้รับข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรที่ตนเป็นสมาชิก เกษตรกรทุกรายมีความเห็นว่าระบบเกษตรดีที่เหมาะสมจะสามารถช่วยลดปัญหาและเพิ่มปริมาณการส่งออกกล้วยไม้ของประเทศไทยได้